

“ ”

Niretzat inportantea zen makillaje gutxirekin agertzea

Eider Rodriguez

Eraikuntzarako materiala (Susa, 2021) kaleratu du Eider Rodriguezek, bere lehenengo literatur lana *Bihotz handiegia*-z (Susa, 2017) geroztik. Aitaren heriotzaren atarian, harekin izandako harremana haztatzen du idazlea ere baden alaba batek, zatika eta puskaka, materialak eta ahotsak tartekatuz. Maurice Blanchot-en epigrafeak dioen bezala, hondamendiari hitz egiten utziz.

 DANELE SARRIUGARTE MOCHALES DANI BLANCO

Zer moduz doa argitalpenaren ondorena?

Egia esan, harrera oso ona izaten ari da. Aurreko lanekin baino jende gehiago hurbildu zait, fisikoki ere bai, iritzia ematera edo zerbait kontatzera. Liburua aurkeztean pixka bat gogortuta nengoen, baina jendearengandik etorri zaidan horrek lagundu dit samurtzen. Eta idatzi dudan hori onartzen.

Aurkezpenean esan zenuen idatzi nahiago ez zenukeen liburua dela hau, baina behin idazten hasi zinenean blokean irten zitzazula.

Ez idatzi nahiago izango nukeen istorio bat da, nahiago nukeelako bizi ez izan, baina behin bizita, bizitako hori istorio bilakatzeko unea oso aberasgarria izan da. Lagun batek esan zidan orain arte idatzi dudana prestaketa bat izan dela beste hau idazteko. Ez dut uste hori denik, bai-

na sentsazioa dut ez dudala ipuinekin bezalako buruhausterik izan. Nahiko modu grafikoan sentitu dut atera dudala, tiraka eta tiraka. Ez dakit nondik.

Ipuinak idaztearekin alderatuta zertan izan da desberdina?

Oso belarriz idatzitako liburua izan da. Etengabe entzun behar nuen nolako doina zuen, nahiz eta ez dudan ahoz gora irakurri. Musika bati edo doinu bati jarraitu diot. Ipuin batean horrek ez nau eramaten. Aldamio gehiago behar dut ipuin bat idazteko, nahiz eta laburragoa izan.

Nola kudeatu dituzu material autobiografikoaren erabilerak ekar ditzakeen kontuak eta komeriak?

Idazleok esaten dugunean istorio bat daukagula, zer esan nahi dugu? Nire kasuan, uste dut esan nahi duela badau-

kadala zerbait kontatu nahi dudana, ulertu ahal izateko, edo beste norabait iristeko. Eta honekin gauza bera. Baneukan material autobiografikoa, ez nuena inoiz narratu, ez nuena inoiz idatzi, eta iruditzen zitzaidana idatzi behar nuela, nolabait ere ulertu ahal izateko. Hortik aurrera, zintzotasuna izan da nire abiapuntua; zintzotasuna, edozer zelarik ere bidean aurkitzen nuena.

Eta eleberria aurkezteko unean?

Hor bai, hor eduki ditut hainbat kontu: beldurra, damua, errua, atzera egiteko gogo. Azkenean ez dakizu jendeak nola hartuko duen, ez baita argazki bat non edertuta agertzen zaren. Baina, era berean, nire ibilbidean hori egin izan ez banu, ez dakit nola jarraituko nukeen aurrera. Orain ere ez dakit, baina niretzat inportantea zen makillaje gutxirekin agertzea.

Mugarri bat izan daitekeela uste duzu?

Mugarri bat nire ibilbidean esan nahi duzu? Ez. Nik ez daukat planik literaturari dagokionez. Ez zait ez ona ez txarra iruditzen, baina ez dut horrela lan egiten. Mugarri pertsonala izan da, hori bai.

Baina ez duzu uste mugarri pertsonal horrek eragina izan dezakeela gero idatziko duzunean?

Bai, baina zerk ez? Nik istorio bat neukan eta ez nion uko egin nahi hori idazteari jendeak esan zezakeenagatik.

Aita-alaba batzuen arteko harremanaren garapena kontatzen da *Eraikuntzarako materiala*-n, eta besteak beste zehaztasun handiz deskribatzen da aitaren alkoholismoa, horrek inguruan sortzen duen guztia, baita gizartearen jarrera ere. Gure kulturaren txertatua egonagatik kosta egiten zaigu gaiak hitz egitea. Uste duzu liburuak balio dezakeela horretan eragiteko?

Liburuaren abiapuntua aita-alabak izan dira, haien arteko harreman luze bezain konplikatu eta tristea. Hori kontatu nahi nuen. Noski, dena dago alkoholak zeharkatuta. Baina erronka ez zen gaiak hitz egitea, eta ez nekien hainbesteko presentzia edukiko zuenik. Bukatu nuenean konturatu nintzen alkoholaren historia ere bazela. Gure herrian egindako sarraskiaren adibide bat ere bada. Irakurle batzuek hortik heldu diote liburuari, eta guai egon da.

Narrazio konkretu baten bidez azken 40 urteotako historia soziala erakusteko bertutea dauka eleberriak nire ustez.

Argi neukan Oreretak presentzia handia eduki behar zuela, eta garaiak ere bai, erabat lotuta dagoelako istorioarekin. Azkenean liburu bat artifizio bat da, eta nik beste norabait iritsi nahi nuen istorio hau kontatuta, ez bakarrik nire korapiloa askatzera. Nahi nuen nirea zen horrek beste zerbait esatea jendeari. Idazten dugunean uste dut saiatzen garela hori egiten. Eta ikuspuntu estetiko batetik egindako zerbait ere bada, kolpe bat ere bilatzen dut zentzu horretan.

Esanguratsua da liburuak guraso erdaldunek euskararekiko eta Euskal Herriarekiko duten lotura.

Horretaz idatzi behar nuen derrigor, istorioak berak zekarrelako, eta Oreretan oso

modu nabarmenean izan gara gu eta besteak. Nik besteei buruz hitz egin dezaket guk hitz egiten genuen bezala, beste parte ez dut ezagutzen. Badakit badagoela, baina ez dagokit niri kontatzea.

Pudore handiarekin idatzi dut, ikuspegia oso gogorra da eta: narratzailearen familiak bestea gutxiesten du, zertarako eta oraindik eta hemengoago sentitzeko. Dena den, kontua ez da esatea "begira zer gaiztoak edo zer xenoboak diren". Hori ez zitzaidan interesatzen, horren atzean dagoen motibazioa baizik. Errotze nahi bat dago, ekosistema bat zurea bezala de-

fendatzeko amorru bat, modu salbai eta itsusi batean, baina zergatik? Parte hori interesatzen zait.

Gaztelako familia batetik dator ama, baina Euskal Herrian jaioa da eta ez du loturarik Gaztelarekin; aita, berriz, familia euskaldun batekoa da, bertan sortua, baina euskararik gabe.

Tipologia asko dago hemengo jendearen eta hango jendearen artean, eta matiz horiek oso interesgarriak iruditzen zitzaidakidan, zeren hortik ere bagatoz, eta iruditzen zait garrantzitsua dela zer ga-

ren eta zer izan nahi dugun ikusteko. Gai hori bai uste dut gutxitxo jorratu dela.

Gizonekiko mesfidantzan hezi dute narratzailea, argi ikusten da hori gizonekiko duen harremanean.

Bada garai baten isla. Hortik ere bagatoz. Maitasun erromantikoa aipatzen denean, eta nola hezi gaituzten... Nik uste dut modu askotara hezi gaituztela eta ñabardura asko dagoela. Liburuan ikusten dugu ama langile bat, ekonomikoki berak uste baino independenteagoa dena, eta hala ere, edo horregatik ziur aski, alabari esaten dio ez sinesteko ez erlijioan, ez politikan, ez gizonengan; zaku berean sartzen ditu denak. Eta ez daukazunean eredurik, ez daukazunean oholik naufragio horren erdian... zaila da.

Horren harira eszena bat aipatu nahi nuke: narratzailea kontzertu batera doa mutil-lagunarekin eta erakartzen duen beste tipo batekin.

Hasieran halako lehia bat sortzen da bi gizonen artean, baina anaitu egiten dira narratzailearen gurasoak ezagutzen dituztenean ustekabean.

Eszena horretan, gizonen anaidia ikusten da, zuk diozun bezala; bi gizon erabat diferenteren arteko lotura, eta tipa nola devaluatzen den haien begietara, ikusten dutenean bere familia inolako glamourrik gabea. Baina tiparen beraren barruan ere gertatzen da devaluazioa.

Liburuan agertzen da beste fenomeno bat, oso deigarria eta aldi berean oso egiazkoa iruditzen zaidana. Nola ebatz daitezkeen ezin-ulertu paternofilial batzuk biloben agerpenarekin: “Peru eta Mikele izan dira azken hamabi urteotan poz handien eman diotenak [aitari]” eta “Aita hemen egon izan balitz Mikelek sekulako besarkada emango ziokeen eta nik bere gorputzaren bitartez sentituko nukeen”.

Ez zaizu iruditzen, azkenean, familia genealogiak oso arraroak direla? Ikusten nuen belaunaldi batzuk traban baleude bezala. Familia horretan, belaunaldi bat behar izan da besarkada hori gauzatu

“ ”

Bukatu nuenean konturatu nintzen alkoholaren historia ere bazela. Gure herrian egindako sarraskiaren adibide bat ere bada

ahal izateko, biloben eta aiton-amonen arteko maitasun-adierazpena, eta uste dut hori askotan gertatzen dela, modu oso eroan. Oso eroa da, zeren azkenean maitasuna ezin adieraztea ama-alaben edo aita-semeen artean oso-oso gauza arraroa da, eta era berean hain da ohiko; gehienok gaude hor harrapatuta.

Uste dut apustua arriskutsua zela, baina, niretzat behintzat, narratzailearen begiradak eutsi dio: badago oreka bat begirada

horretan, badu hoztasunetik eta berotasunetik.

Nik oso presente daukadan gauzetako bat da zer zoraturata gauden denok, zer pentsamendu, sentimendu eta ekintza aldrebesak, kontraesankorrak eta kaltegarriak izaten ditugun, zer espezie akastuna garen zentzu horretan. Zer kaotikoak eta batez ere zer autosuntsikorrak izan gaitzkeen batzuetan. Eta uste dut parte hori guztia konstatu egin behar dela, guk ere ispilu hori izan dezagun. Niretzat, erronka da hori dena azaltzea karikaturan erori gabe edo distantzia ironiko hiperazido bat gabe.

Narratzailearen hitzak liburuaren lehendabiziko orrialdeetan: “Agian dena da hizkuntza arazo bat. Hasieratik”. Hizkuntza literarioaren bidez konpondu beharreko arazo bat?

Gogoan daukat esaldi hori idatzi nuenean ez nekiela oso ondo zer esan nahi zuen, eta oraindik ere ez dakit oso ondo. Zenbait gauza aipatuko ditut: badago aitaren

esanezintasuna, ezin hitz egina, berdindu zer hizkuntzatan, kosta egiten zaio gauzak esatea; gero badago idazle den eta alaba ere baden pertsonaia horren esanezintasuna: hizkuntza asko, literatura asko, halako mistikotasun estetiko bat bilatzen du, baina gero ez da kapaz gauzak esateko, hitz egiteko. Nire ustez liburu guztia da arazo horri konponbidetxo bat eman nahia.

Esango zenuke lortu duzula?

Egon da onarpen bat eta egon da itxiera bat. Gero bakoitzak ditu bere moduak hori egiteko, nik hau aurkitu dut, eta idazketaren bidez ezagutu ditut alderdi batzuk lehen ezagutzen ez nituenak. Bilaketa izan da.

Ipuinak idazten ari omen zinen istorio honekin hasi aurretik. Itzuli zara narrazioetara?

Idatzita neuzkan ipuinak zuzentzen ibili naiz, eta orain beste ipuin bati ekiteko gogoz nago. Tartean sartu zait beste kontu bat, ez dakidana zer gertatuko den eta ez dena ipuin bat, baina egia esan sekulako gogoia daukat fikzio hutsa egiteko. Gogoia, beharra eta dena. ●